

saa tror jeg, at man overalt vil gøre vel i at lægge største Vægt paa Tilvejebringelsen af udførlige Oplysninger om, hvad der findes af Kilder, trykte og utrykte, og hvor de findes, og paa at gøre disse Oplysninger saa let tilgængelige som muligt. Nogle af disse Hjælpemidler vil det koste et meget stort Arbejde at tilvejebringe, og de maa skaffes af Museumsbiblioteket selv, saaledes de omtalte Person- og Ejendomsstater, men de vil jo i Virkeligheden ogsaa i deres Fylde blive selvstændige og omfangsrige Værker. Andre Oplysninger vil kunne faas for billigere Køb, f. Eks. Afskrifter af Landsarkivernes Registre til Skifteprotokoller, Skøde- og Pantebøger o. s. v. Overhovedet tror jeg, at et Samarbejde mellem Landsarkiver og Museumsbiblioteker vil kunne blive til Nytte og Glæde for begge Parter.

LOKALMUSEER OG HISTORISK-TOPOGRAFISKE KILDESAMLINGER.

Af Chr. Axel Jensen.

Fra et Museumsstandpunkt fremhævede jeg paa Repræsentantmødet i Diskussionen om Byarkiver som et Hovedpunkt, at Museerne vel nok kunde og skulde modtage og opbevare Arkivsager, men aldrig maatte komme i Vejen for de særlige Arkivinteresser og altid burde betragte deres Arbejde paa dette Omraade som en Nødhjælp. Under ingen Omstændigheder bør et Museum holde fast paa Arkivalier, der har væsentlig Betydning for et Arkiv, og i Tilfælde, hvor Interesserne krydses, maa Museet kun betragte sig som et Gennemgangsled for Arkivsagerne paa Vejen til deres rette Plads i Arkivet.

Hidtil har Forholdene, saavidt de er mig bekendt, været saaledes, at Lokalmuseerne (ogsaa Københavns Bymuseum) gerne har modtaget gamle Bøger, ofte uden Hensyn til Indholdet, samt Smaatryk og Dokumenter, Foreningsprotokoller og andre Manuskripter, naar de tilfældigt tilbød sig, og de har jævnlige udstillet

disse Ting i særlige Montre, der interesserer og morer de besøgende. Desuden har Museerne naturligtvis, som enhver anden Institution, deres Museumsarkiver, saaledes som det i Aarenes Løb fremkommer ved Museets Ekspeditioner, men hvorledes disse virkelige Museumsarkiver er ordnede og plejede, har jeg kun ringe Erfaring for. Nogen systematisk Indsamling af andre Arkivalier er der vistnok ikke begyndt før i Holbæk, og hvad der er indsamlet, er næppe nogensinde særligt katalogiseret. Det forekommer mig, at der her er et Punkt, hvor Museerne først og fremmest burde tage fat, og hvor der kunde tilvejebringes et nyttigt Samarbejde mellem Lokalmuseer og Arkiver. Nationalmuseet i København, der i sine første Aartier modtog ikke faa gamle Dokumenter, har forlængst afgivet disse til Rigsarkivet, medens det naturligtvis har beholdt sit særlige Museumsarkiv med de mange for Museumsarbejdet uundværlige Indberetninger om Fortidsmindernes Tilstand og Undersøgelse, et meget righoldigt Materiale, der i Hovedsagen er topografisk ordnet.

At den stedlige Museumsmand med sit Lokalkendskab til Personer og Forhold ofte kan gribe ind og redde Arkivalier, som ellers vilde gaa til Grunde, lader sig næppe nægte, og at han ikke bør vægre sig derved, er lige saa sikkert. Men formaar han derfor at præstere et stort og omfattende Arkivarbejde? Jeg tvivler derpaa, og jeg skulde tro, at man ogsaa paa dette Omraade gjorde vel i først og fremmest at feje for sin egen Dør. Lokalmuseerne skabes og administreres jo næsten overalt ved frivillig Arbeidskraft, og de har mer end nok af Opgaver, hvis de blot vil tage dem op; de specielle Museumsinteresser spænder fra den fjærneste Oldtid til Maskinernes Tid, og blot det at skaffe sig en Oversigt over Oldsagsformerne og Stilarterne er et ikke ringe Arbejde. Selv om en Museumsmand naturligtvis til en vis Grad maa være interesseret for al Historie, ogsaa den skrevne, er det ingenlunde givet, at den dygtige og ivrige Oldsagssamler har Betingelser for at virke som »Arkivar«.

Allerede af denne Grund har jeg ingen Tiltro til, at der til alle Museer skulde kunne knyttes en lokalhistorisk Haandskriftsamling. Og hertil kommer yderligere, at Lokalmuseerne langt

fra alle er stillede som Holbæk Museum, der har udskilt en særlig byhistorisk Samling. Dette er tværtimod en Undtagelse. Mange af de ældre Provinsmuseer er oprettede som Stiftsmuseer; flere af de yngre er til en vis Grad Amtsmuseer, og trods de seneste Aars talrige nye Museumsstiftelser er der endnu Købstæder herhjemme, som ikke har nogetsomhelst Museum. Med andre Ord, Museums-Organisationen er ikke saa systematisk gennemført, at der uden videre paa den vil kunne grundes en systematisk Fordeling af Landsarkivernes overflødige Arkivalier.

Alle disse Indvendinger betyder dog ingenlunde, at jeg savner Blik for alt det gode og rigtige i de Tanker, som Hr. Premierløjtnant Smith har fremsat. Den Tilslutning, som Hovedpunkterne i det fremsatte Program har faaet fra Landsarkivar Hornemanns Side, stadfæster ganske mit første Indtryk. Det er ikke selve Sagen, som vækker mine Betæneligheder, men den Adresse, som den har faaet. Hvis Premierløjtnant Smiths Forslag i Stedet for Museet indsatte en anden Organisation, f. Eks. det historiske Amtssamfund, vilde mine Betæneligheder svinde bort. Ganske vist vilde der saa rejse sig Spørgsmaal om Museumsarkivet i snævrere Forstand (Kort, Billeder, topografiske Oplysninger o. s. v.), som Museet ikke kan undvære i sit Arbejde, og der vilde her opstaa nye Krydsninger mellem de forskellige historiske Interesser. Overtoges Sagens Gennemførelse af Amtssamfundene, vilde der desuden kræves nye Organisationsformer, og jeg er ganske klar over, at det ikke vilde blive let at drage Grænser mellem de centrale og de lokale Interesser indenfor hvert Amt. For fuldt ud at udnytte det stedlige Arbejde vilde det sikkert blive nødvendigt at dele sig efter enkelte Byer og deres Opland, og hvorledes dette lader sig forene med Samfundenes og Aarbogsredaktionernes Tarv, kan en udenforstaaende vanskeligt udtale sig om. I mange Tilfælde vilde sikkert et Museum kunde fungere som »Arkivfilial«, og det lykkeligste vilde vel altid være, om Sagen kunde løses ved Samarbejde mellem Samfund og Museer, ligesom det vilde meget ønskeligt, om Museerne kunde og vilde skaffe passende Lokaler for Arkivalierne. Men i det hele og store tror jeg dog, at Arkivinter-

esserne vilde være i bedre Hænder, naar de varetoges af Amtssamfundene, der bl. a. af Hensyn til Aarbøgerne mere end Lokalmuseerne maa være interesserede i at tilvejebringe litterært Stof.

IN MEMORIAM.

Kun faa Maaneder kom Fællesforeningens nye Sekretær, Mag. Thomas B. Bang, til at virke i sin Stilling, men han vil ikke desto mindre blive mindet med venlige Tanker af mange af dens Medlemmer. Bang var jo en gammel Ven af Fællesforeningen; i dens Tidsskrift havde han offentliggjort en af sine gode Afhandlinger (om Lensregnskaber), og ved dens Møder havde han været en trofast Gæst, der (t. Eks. paa Nyborgmødet) ydede Bidrag af Selvstændighed og Værdi. Intet Under derfor, at man indenfor Fællesforeningens Rækker ventede sig meget af ham, da han i September forrige Aar traadte ind i Bestyrelsen og herved fjøede en ny Post til den Række videnskabelige Stillinger, han trods sin unge Alder allerede beklædte. Man blev heller ikke skuffet. Med Iver tog han fat paa at planlægge nye Opgaver for Bestyrelsen og Redaktionen, og paa et Par Punkter lykkedes det ham ogsaa, trods den korte Tid der var ham beskaaret, at løse Spørgsmaal af Betydning for Foreningen. Saa blev han kaldt bort af en pludselig opblussende Lungebetændelse, Fællesforeningen bringer ham nu en sidste Tak og tænker med dyb Vemod paa, ikke blot hvad den selv har mistet i ham, men desværre — og særligt — paa de store Løfter om et Arbejde i dansk Videnskab, som Thomas Bang ikke fik Lov til at indfri, skønt han saa brændende ønskede det.

Knud Fabricius.
